ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING TA'LIM-TARBIYADAGI O'RNI

Rasulova Mahliyo Mustafo qizi

Qabul qilindi: 05.10.2025
Ko'rib chiqildi: 06.10.2025
Tasdiqlandi: 07.10.2025

Kalit so'zlar:
zamonaviy pedagogik texnologiyalar, ta'lim-tarbiya, innovatsion metodlar, interaktiv metodlar, elektron ta'lim, o'quv jarayoni samaradorligi, pedagogik yondashuvlar.

Annotatsiya. Ushbu tezisda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim-tarbiyadagi ahamiyati tahlil qilinadi. Texnologiyalarning ta'lim jarayonida qo'llanilishi, samaradorligi va pedagogik jarayonlarni optimallashtirishdagi roli ko'rib chiqiladi. Shuningdek, innovatsion yondashuvlar orqali o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini oshirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tezisda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliy qo'llash bo'yicha tavsiyalar ham berilgan.

Keywords:
modern pedagogical technologies, education and upbringing, innovative methods, interactive methods, e-learning, learning process effectiveness, pedagogical approaches

Annotation. This thesis analyzes modern pedagogical technologies and their role in the educational process. It examines the application of technologies in teaching, their effectiveness, and their impact on optimizing pedagogical processes. The study also explores opportunities to enhance students' knowledge, skills, creative and critical thinking through innovative approaches. Practical recommendations for implementing modern pedagogical technologies are provided

Ключевые слова:
современные педагогические технологии, образование и воспитание, инновационные методы, интерактивные методы, электронное обучение, эффективность учебного

Аннотация. В данной работе анализируются современные педагогические технологии и их роль в образовательном процессе. Рассматривается применение технологий в обучении, их эффективность и влияние на оптимизацию педагогических процессов. Также исследуются возможности повышения знаний, навыков, творческого и критического мышления учащихся через инновационные подходы. В тезисе

процесса, педагогические подходы.

представлены рекомендации по практическому применению современных педагогических технологий.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimi doimiy ravishda o'zgarib, rivojlanib bormoqda. Bugungi kunda ta'limning asosiy maqsadi nafaqat bilim berish, balki o'quvchining individual qobiliyatlarini rivojlantirish, ijodiy fikrlashini shakllantirish, muammolarni hal qilish va mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshirishdir. Shu nuqtai nazardan, pedagogik jarayonlarni samarali tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonining sifatini oshirish, darsni interaktiv va qiziqarli qilish, shuningdek, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini kompleks tarzda rivojlantirishga xizmat qiladi. Ular an'anaviy metodlardan farqli o'laroq, o'quvchilarning faol ishtirokini, mustaqil o'rganishni, guruhdagi hamkorlikni va innovatsion yondashuvlarni rag'batlantiradi.

Adabiyotlar tahlili. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar masalasi nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham keng tadqiq etilgan. Ko'plab olimlar pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayonida samaradorlikni oshirish va o'quvchilarning individual qobiliyatlarini rivojlantirish vositasi sifatida ko'rishadi. Masalan, V. Slastyonin va E. V. Yudina pedagogik texnologiyalarni o'quv jarayonini tizimli, maqsadli va samarali tashkil etish vositasi sifatida ta'riflaydi [1]. Ularning fikricha, texnologiyalar pedagogik faoliyatni metodik jihatdan boyitadi va o'quvchilarning faolligini oshiradi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni interaktiv metodlar, multimedia vositalari, elektron ta'lim va masofaviy o'qitish orqali qo'llash imkoniyatlari ko'plab tadqiqotlarda ta'kidlangan. Masalan, J. Dewey pedagogik jarayonni o'quvchilarning faol ishtirokiga asoslash, ularni mustaqil fikrlashga va tajriba orqali o'rganishga yo'naltirish zarurligini ta'kidlaydi [2]. Shu bilan birga, Finlyandiya va

Shvetsariya kabi mamlakatlarda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalari sezilarli darajada rivojlanganligi ko‘rsatib o‘tilgan [3]. Mahalliy tadqiqotlarda ham pedagogik texnologiyalarni ta’lim-tarbiyadagi o‘rni keng yoritilgan. Masalan, O‘zbekiston olimlari A. G‘ulomov va M. Xolmatov pedagogik texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quv jarayonini shaxsga yo‘naltirish, o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olish va ularni mustaqil o‘rganishga rag‘batlantirish imkoniyatlarini ta’kidlaydi [4]. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalarni ta’lim jarayonida qo‘llash pedagogik innovatsiyalarni amalga oshirish, dars jarayonini interaktiv qilish va o‘quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirishga xizmat qiladi [5]. Pedagogik texnologiyalarni tasniflash va ularning pedagogik jarayondagi ahamiyatini aniqlash masalasi ham tadqiq etilgan. Masalan, V. V. Kraevskiy texnologiyalarni maqsad, metod va vositalar asosida tasniflaydi va ularni samarali qo‘llash orqali o‘quv jarayonida natijalarni sezilarli darajada oshirish mumkinligini ta’kidlaydi [6]. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy pedagogik texnologiyalar nafaqat nazariy jihatdan, balki amaliy qo‘llanilishi bilan ham ta’lim sifatini oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Materiallar va usullar. Ushbu tadqiqot zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta’lim-tarbiya jarayonida qo‘llash samaradorligini aniqlashga qaratilgan bo‘lib, u nazariy va amaliy metodlarni o‘z ichiga oladi. Tadqiqotning asosiy materiali sifatida o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalari, ularning dars jarayonidagi faolligi, pedagoglarning texnologiyalarni qo‘llash tajribasi va o‘quv muhitidagi innovatsion metodlar olingan. Shuningdek, elektron o‘quv resurslari, interaktiv darslar va multimedia vositalari ham tadqiqotda qo‘llanilgan asosiy materiallar sifatida ishlatilgan. Tadqiqotda qo‘llanilgan metodlar quyidagilarni o‘z ichiga oladi: empirik metodlar, observatsiya (kuzatuv), anketalar va testlar, intervyu va pedagogik eksperiment. Empirik metodlar orqali o‘quvchilarning o‘rganish faolligi va bilim darajasi baholandi. Kuzatuv metodikasi

pedagoglarning dars jarayonidagi texnologiyalarni qo‘llash usullarini aniqlash va ularning samaradorligini baholashga xizmat qildi. Anketalar va testlar yordamida o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalari, shuningdek, texnologiyalarni qo‘llashga bo‘lgan munosabati tahlil qilindi. Intervyular esa pedagoglarning amaliy tajribasi va texnologiyalarni qo‘llashdagi qiyinchiliklari, samaradorlikni oshirish bo‘yicha fikrlarini aniqlash imkonini berdi. Pedagogik eksperiment tadqiqotning asosiy metodologik yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, unda sinf sharoitida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash natijalari kuzatildi. Eksperimentda o‘quvchilar ikki guruhga bo‘linib, biri an’anaviy metodlar asosida, ikkinchi guruh esa zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali o‘qitildi. Ushbu eksperiment natijalari ikki guruhning bilim va ko‘nikmalarini solishtirishga imkon yaratdi va zamonaviy texnologiyalarning samaradorligini aniq ko‘rsatdi. Tadqiqot jarayonida kvalitativ va kvantitativ tahlil metodlari ham ishlatildi.

Jadval 1. O‘quvchilarning dars jarayonidagi faolligi (guruhlar).

Guruh	O‘quvchilar soni	Faollik darajasi (%)	O‘quvchilarning o‘rganish qobiliyati (%)
Nazorat guruhi (an’anaviy metodlar)	30	65	68
Tajriba guruhi (zamonaviy pedagogik texnologiyalar)	30	85	88

Jadval 2. Pedagogik texnologiyalarning samaradorligi (baholash ballari)

Pedagogik texnologiya	Samaradorlik bahosi (10 ballik tizim)	O‘quvchilarning qoniqish darajasi (%)
Interaktiv metodlar	9	90
Multimedia va elektron resurslar	8	85
Masofaviy o‘qitish platformalari	7	80

Pedagogik texnologiya	Samaradorlik bahosi (10 ballik tizim)	O‘quvchilarning qoniqish darajasi (%)
An’anaviy metodlar	6	65

Birinchi jadval o‘quvchilarning dars jarayonidagi faolligi va o‘rganish qobiliyatini nazorat guruhi (an’anaviy metodlar) va tajriba guruhi (zamonaviy pedagogik texnologiyalar) bo‘yicha solishtiradi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llagan tajriba guruhi o‘quvchilari faollik darajasi va o‘rganish qobiliyati bo‘yicha an’anaviy metodlarda o‘qigan nazorat guruhi o‘quvchilaridan ancha yuqori ko‘rsatkichlarga ega. Bu esa pedagogik texnologiyalarni qo‘llash o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishi va bilim olishga tayyorligini sezilarli darajada oshirishini ko‘rsatadi. Jadval 2 bo‘yicha izoh: Ikkinchi jadval pedagogik texnologiyalarning samaradorligini baholashga bag‘ishlangan. Jadvalda interaktiv metodlar, multimedia va elektron resurslar, masofaviy o‘qitish platformalari va an’anaviy metodlar solishtirilgan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlar eng yuqori samaradorlik bahosiga (9 ball) ega bo‘lib, o‘quvchilarning qoniqish darajasi ham 90% ni tashkil qiladi. Multimedia va elektron resurslar ham yuqori natija ko‘rsatgan bo‘lsa, an’anaviy metodlar boshqa texnologiyalar bilan solishtirganda pastroq samaradorlik va qoniqish darajasini ko‘rsatgan. Bu esa zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta’lim jarayonida qo‘llash pedagogik samaradorlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Tadqiqot muhokamasi. Ushbu tadqiqot zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta’lim-tarbiyadagi jarayonda qo‘llashning samaradorligini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqotda o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish, ularning faolligi va ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirishdagi pedagogik texnologiyalarning o‘rni tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash an’anaviy

metodlarga nisbatan sezilarli darajada samaraliroq. Tadqiqot davomida interaktiv metodlar, multimedia vositalari va elektron ta'lim resurslaridan foydalanish ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi, o'quvchilarning faolligini oshiradi. Masalan, guruh ishlari va muammoli vaziyatlardan foydalanish o'quvchilarda tanqidiy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berdi. Shu bilan birga, elektron testlar va onlayn platformalar o'quv jarayonini monitoring qilish va baholash imkonini yaratdi, bu pedagoglar uchun darsni individual yondashuv asosida tashkil etishga yordam berdi. Muhokama davomida olingan natijalar adabiyotlar tahlili bilan solishtirildi. V. Slastyonin va E. Yudina ta'kidlaganidek, pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantiradi, ularning bilim va ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'zbek ta'lim muassasalarida ham interaktiv va elektron texnologiyalarni joriy etish orqali ta'lim jarayonini samarali tashkil etish mumkin. Shuningdek, tadqiqotda o'quvchilarning o'zini-o'zi baholash va refleksiya qilish ko'nikmalari rivojlandi. Bu esa pedagogik texnologiyalarning ta'lim-tarbiya jarayonida faqat bilim berish vositasi emas, balki shaxsiy rivojlanishni rag'batlantiruvchi muhim element ekanligini ko'rsatadi. Innovatsion metodlar orqali darslar o'quvchilarning individual qiziqishlari va ehtiyojlariga moslashtirildi, bu esa bilimni tezroq o'zlashtirish va amaliyotda qo'llash imkonini yaratdi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim-tarbiyadagi jarayonda qo'llashning ahamiyati va samaradorligini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi. O'quvchilarning faolligi oshadi, ularning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyati rivojlanadi, shuningdek, mustaqil o'rganish va refleksiya qilish ko'nikmalari sezilarli darajada kuchayadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Dewey, J. Democracy and Education. New York: Macmillan, 1916.

2. Slastyonin, V. P., Yudina, E. V. Pedagogicheskie tehnologii v obrazovanii. Moscow: Prosveshchenie, 2010.

3. Kraevskiy, V. V. Tekhnologii obucheniya: teoriya i praktika. Moscow: Akademiya, 2005.

4. G'ulomov, A., Xolmatov, M. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularni qo'llash metodikasi. Tashkent: Fan, 2018.

5. Biggs, J., Tang, C. Teaching for Quality Learning at University. London: Open University Press, 2011.

6. Prensky, M. Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon, 2001, Vol. 9, No. 5, pp. 1–6.

7. Kozlova, L. A. Innovatsionnye pedagogicheskie tehnologii. St. Petersburg: Piter, 2012.